

Valtiovarainministeriö

Lausunto

21.01.2016

TEM/2157/00.06.01/2015

Viite VM139:00/2014

Lausunto hallituksen esitysluonnoksesta rahanpesulainsäädännön kokonaisuudistukseksi

Työ- ja elinkeinoministeriö pitää rahanpesun torjuntaa tärkeänä ja työryhmän ehdotuksia lähtökohtaisesti tarkoituksenmukaisina. Uuden rahanpesudirektiivin voidaan kokonaisuutena katsoen arvioida lisäävän yritysten hallinnollista taakkaa. Työ- ja elinkeinoministeriö haluaa korostaa, ettei yritysten hallinnollinen taakka saisi uuden sääntelyn johdosta kasvaa enempää kuin on välttämätöntä direktiivin voimaansaattamiseksi. Direktiivin mahdollistamat joustot tulisi käyttää täysimääräisinä.

Riskiperusteinen lähestymistapa

Neljännän rahanpesudirektiivin riskiperusteisen lähestymistavan korostamiseksi luonnoksessa ehdotetaan, että tietyistä lakisääteisistä yksinkertaistettua ja tehostettua asiakkaan tuntemista koskevista menettelysäännöksistä luovuttaisiin. Näin lainsäädäntö asettaisi ilmoitusvelvolliselle aiempaa laajemman velvollisuuden huolehtia riskiperusteisesti asiakkaansa tuntemisesta ja tunnistamisesta.

Työ- ja elinkeinoministeriö pitää riskiperusteista lähestymistapaa kannatettavana. On tärkeää, että rahanpesun riskit arvioidaan ja toimenpiteet kohdistetaan korkean riskin alueille.

Edunsaajarekisteri

Yrityksille asetettaisiin velvollisuus tuntea ja selvittää tosiasialliset edunsaajansa. Lähtökohtana on, että yritys hyödyntää kaikkia sen käytettävissä olevia tietoja edunsaajan selvittämisessä. Sen lisäksi yrityksille asetettaisiin aktiivinen selonottovelvollisuus, joka koskisi suoraan omistajana olevia ihmisiä ja oikeushenkilöitä, jos nämä käyttävät yli 25 prosentin määräysvaltaa.

Työ- ja elinkeinoministeriö pitää perusteltuna ratkaisuna sitä, että edunsaajan selvitysvelvollisuudessa pitäydytään direktiivin mukaisissa omistusosuuden määrää koskevissa rajoissa. Vaikka yhtiön suorat omistajat olisi suhteellisen yksinkertaista rekisteröidä kattavasti, liittyy välillisten omistajien selvittämiseen ja rekisteritietojen ylläpitoon käytännössä haasteita. Pitkien omistajaketjujen selvittämistä tai vähäisten omistusosuuksien selvittämistä ei sääntelyn tavoitteet ja toisaalta siitä aiheutuva hallinnollinen taakka huomioiden voida pitää kohtuullisena. Toisaalta ei vaikuta perustellulta saattaa julkiseen viranomaisrekisteriin sellaisten henkilöiden henkilötietoja, jotka omistavat hyvin vähäisiä osuuksia oikeushenkilöissä.

Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa myös, että direktiivissä tosiasiallisia edunsaajia koskeva selvitysvelvollisuus koskee laajasti erilaisia oikeushenkilöitä. Kuitenkin esimerkiksi aatteellisiin yhdistyksiin tai asunto-osakeyhtiöihin liittyviä rahanpesun riskejä voidaan pitää varsin vähäisinä. Jatkovalmistelussa olisi syytä vielä selvittää miten direktiiviä tältä osin on tulkittu muissa jäsenvaltioissa sekä arvioida, onko sääntelyn keventämiseen mahdollisuuksia.

Rahanpesudirektiivin mukaan jäsenvaltion on pidettävä rekisteriä niiden alueelle perustettujen yhteisöjen ja muiden oikeushenkilöiden tosiasiallisista edunsaajista. Esityksessä ehdotetaan, että tosiasiallisia edunsaajia koskevat tiedot kerätään ja niitä ylläpidetään osana kauppa-, yhdistys-, ja säätiörekisteriä. Alkuvaiheessa rekistereihin olisi kerättävä puuttuvat edunsaajatiedot, mikä edellyttää arviolta noin 295 000 edunsaajatietojen koskevaa ilmoitusta Patentti- ja rekisterihallitukseen. Työ- ja elinkeinoministeriö pitää tärkeänä, että ilmoitusmenettelystä tehdään mahdollisimman yksinkertainen. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että ilmoituksen voi tehdä vain sähköisesti eikä viranomainen tarkasta asiakkaan ilmoittamia tietoja. Tällöin tietojen luotettavuus perustuu siihen, että ilmoituksen tekijä tunnistetaan luotettavasti ja hänen asiointivaltuutensa varmennetaan sähköisessä palvelussa.

Samassa yhteydessä Patentti- ja rekisterihallitukselle tulee turvata riittävät resurssit ja määräraha sähköisen järjestelmän toteuttamiseen jo ennen uuden ilmoitusmenettelyn aloittamista. Tietojärjestelmien muuttamisen arvioidaan kustantavan noin 3 miljoonaa euroa. Työ- ja elinkeinoministeriö korostaa, että työryhmän ehdottamalla ratkaisulla Patentti- ja rekisterihallitukseen ei tarvitse rekrytoida lisää henkilöstöä.

Valvontaviranomaiset ja hallinnolliset sanktiot

Hallinnollisten sanktioiden osalta työ- ja elinkeinoministeriö pitää perusteltuna ratkaisuna työryhmän ehdottamaa ns. hajautettua mallia, jossa valvovaviranomainen määrää sanktion. Tämä malli olisi hallinnollisesti tehokas ja hyödyntäisi kullakin valvojalla olevaa oman alansa asiantuntemusta parhaalla tavalla. Menettelyssä voidaan varmistaa ratkaisukäytännön yhtenäisyys ja asiakkaan oikeusturva, kuten muistiossa on esitetty. Vaihtoehtoisena mallina arvioitu ns. keskitetty malli johtaisi päällekkäiseen hallintoon, jota ei voida pitää tehokkaana ratkaisuna. Muistiossa käsitellyt ns. keskitettyä mallia tukevat näkökohdat puoltaisivat pikemmin asioiden keskittämistä tuomioistuimeen (esimerkiksi markkinaoikeuteen) kuin toiselle viranomaiselle. Mikäli asioiden keskittämistä selvitetään jatkovalmistelussa tarkemmin, olisi samalla arvioitava myös muiden kuin rahanpesun torjuntaa koskevien rahamääräisten hallinnollisten sanktioiden määräämistä.

Yksittäisiä huomioita

Yritysten hallinnollisen taakan keventämiseksi olisi tarpeen käyttää direktiivin 8 artiklan 2 kohdassa oleva joustomahdollisuus. Säännöksen mukaan toimivaltaiset viranomaiset voivat päättää, että yksittäisiä dokumentoituja riskiarvioita ei tarvita, jos tietyille alalle ominaisista erityisistä riskeistä vallitsee selkeä käsitys. Toimivaltaisella valvontaviranomaisella tulisi tämän mukaisesti olla mahdollisuus tietyin edellytyksin todeta, että alalle ominaiset rahanpesun riskit ovat tiedossa eikä yksittäisiä dokumentoituja ilmoitusvelvollisen riskiarvioita tarvita.

Kiinteistönvälittäjien osalta tulisi arvioida, onko perusteltua edellyttää tosiasiallisten edunsaajien selvittämistä. Vähintään tulisi varmistua siitä, etteivät yrityksille aiheutuvat kustannukset muodostu kohtuuttomiksi.

Lisäksi ministeriö toteaa, että kiinteistönvälitysliikkeistä ja vuokrahuoneiston välitysliikkeistä annetun lain 8 §:n 1 momentin luetteloon lisättäisiin uusi 3 kohta, jolloin nykyiset 3 ja 4 kohdat siirtyisivät 4 ja 5 kohdiksi. Ehdotetusta muutoksesta seuraa, että 19 §:n 1 momentin 2 ja 4 kohtiin olisi tehtävä lakitekniinen tarkistus. Momentin 2 kohdassa viitattaisiin 8 §:n 1 momentin 1- 4 kohtaan ja 4 kohdassa viitattaisiin 8 §:n 1 momentin 5 kohtaan.

Työ- ja elinkeinoministeriö ehdottaa, että lain 19 §:n 1 momentti muutetaan seuraavalla tavalla:

19 § Rekisteristä poistaminen

Aluehallintoviraston on poistettava välitysliike rekisteristä, jos:

- 1) välitysliike on lopettanut toimintansa;
- 2) 8 §:n 1 momentin 1–4 kohdassa säädetyt rekisteröinnin edellytykset eivät enää täyty;
- 3) välitysliike harjoittaa välitystoimintaa toisen välikätenä;
- 4) välitysliikkeellä ei enää ole vastaavaa hoitajaa, joka täyttää 8 §:n 1 momentin 5 kohdassa säädetyt rekisteröinnin edellytykset eikä välitysliike ole aluehallintoviraston kehotuksessa asetetussa määräajassa ilmoittanut uutta vastaavaa hoitajaa; tai
- 5) välitysliikkeen tai sen vastaavan hoitajan toiminnassa ilmenee vakavia tai toistuvia laiminlyöntejä ja liikkeelle on jo aiemmin asetettu määräaikainen toimintakielto.

Pekka Timonen
ylijohtaja

Jan Hjelt
neuvotteleva virkamies

